

راهکارهای توسعه بانکداری بدون ربا

تالیف
آریا عزیزی

عزراستار
شماره اول دی

انتشارات فرزندگان

۱۳۹۸

شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۳۸-۳۳-۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۶۲۷۵۶۵
عنوان و نام پدیدآور	: راهکارهای توسعه بانکداری بدون ربا/ تالیف آریا عزیزی؛ ویراستار شاهمراد مرادی.
مشخصات نشر	: تهران: فرزندگان دانشگاه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۴ ص: جدول.
موضوع	: بانک و بانکداری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Banks and banking -- Religious aspects -- Islam
موضوع	: بانک و بانکداری -- ایران
موضوع	: Banks and banking -- Iran
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸۳۳
رده بندی کسره	: ۱۳۹۸ ۲,۴ع/۲۳۰/۲۲BP
سرشناسه	: عزیزی، آریا، ۱۳۴۹ -
شناسه افزوده	: ی.، شاهمراد، ۱۳۴۶ -، ویراستار
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا

نشریات فرزندگان دانشگاه

راهکارهای توسعه بانکداری بدون ربا

تالیف: آریا عزیزی

ویراستار: شاه مراد مرادی

ناشر: فرزندگان دانشگاه

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۳۸-۳۳-۶

مرکز فروش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، کوچه مینا، پلاک ۲۹، طبقه سوم

۰۲۱۶۶۹۷۹۵۲۶ - ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول.....	۱۵
مفاهیم و کلیات.....	۱۵
فصل دوم.....	۴۳
بانکداری و چالش‌های آن در فرایند جهانی شدن.....	۴۳
نتیجه‌گیری.....	۱۴۰
پیشنهادهای.....	۱۴۴
منابع و مآخذ.....	۱۴۸

www.ketab.ir

پیشگفتار

سیستم بانکی به منزله نبض تپنده در اقتصاد هر کشور است و درست به همین علت است که نارساییها و نواقص موجود در این نظام مستقیماً بر بخش های عمده اقتصادی تاثیر می گذارد. نظام بانکداری کنونی در ایران از جهت وفق با مقررات بین المللی دارای مشکلات فراوانی است. در حقیقت؛ طراحان نظام بانکی جدید در ایران، با ایجاد قراردادهای ترکیبی جدید اقدام به شبیه سازی نظام بهره نموده اند که این خود، آفات زیادی را برای نظام اقتصادی و بانکی کشور به ارمغان آورده است. نکته مهم در بررسی مشکلات نظام بانکداری کنونی کشور این است که بدانیم منبع تئوری نظام بانکداری فعلی، قانون بانکداری بدون ربای مصوب سال ۱۳۶۲ می باشد. این قانون به هیچ وجه نتیجه نگاه فلسفی به احکام اقتصادی اسلام نیست. علاوه بر آن، حائسهای دیگری نیز در این رابطه وجود دارند که بعضی از آنها مشکلات اجرایی هستند که اش از بدو عمل کردن نظام اجرایی بانکداری کشور است و برخی دیگر نیز ربطی به بانکداری اسلامی ندارند و عمایش تمام بانکهای دنیا با آن مواجه هستند.

گفته شده که جهانی شدن، پدیده غالب و جاری زمانه ماست. پدیده ای که به دگرگونی های عمیق در حوزه های موضوعی متفاوت حیات اجتماعی در سطح جهان اشاره دارد. روندی پر شتاب و پیچیده در حیات جمعی بین المللی که انسانها را در اقصی نقاط عالم، قطع نظر از تفاوتها، تحت تاثیر قرار داده و به هم نزدیک می کنند. انتظار می رود در آینده ای نزدیک به دلیل پدیده جهانی شدن، رقابت بانک های متعارف با بانک های اسلامی، افزایش بیشتری داشته باشد. جهانی شدن به وابستگی اقتصادی فزاینده کشورها در سطح جهانی از طریق افزایش حجم و تنوع معاملات مرزی کالاها و خدمات و جریان های سرمایه بین المللی و همچنین از طریق انحصار منابع و گسترده تکنولوژی اشاره دارد. به دلیل آزاد سازی، بازارهای جهانی سریعتر به حال پرتلاطم شدن به یک بازار واحد هستند و این امر فرصت ها و همچنین چالش هایی را برای بانک های ایرانی و اسلامی به وجود آورده است. از یک سو جهانی سازی امکان تنوع بیشتر سبد دارایی را فراهم می آورد و در نتیجه میزان ریسک موجود در روش های تسهیم سود را کاهش می دهد؛ اما از سوی دیگر فرصت های برای بانک های اسلامی به منظور استفاده بیشتر از این روش ها، ایجاد خواهد کرد. اما از سوی دیگر بانک های ایرانی باید برای رقابتی سخت تر از سوی بانک های خارجی آماده گردند. به منظور بهره برداری از فرصت های بوجود آمده از بحث جهانی سازی لازم است بانک های اسلامی کیفیت خدمات خود را بهبود بخشند و محصولات مالی مناسبی را عرضه نمایند. در اینجا هم باز، این مشتریان هستند که نهایتاً از این رقابت منتفع می گردند.

نوآوری های تکنولوژیکی نسبت به سایر عوامل نقش مهمتری در یکپارچگی مالی و جهانی شدن ایفا نموده اند. بانکداری الکترونیک و استفاده گسترده از کامپیوترها، روش بانکداری را دگرگون نموده است. این امر شرکت های عظیم بانکی را به مداخله واداشته است، چرا که برای بکارگیری تکنولوژی مدرن، به منابع بیشتری نیاز می باشد. ادغام های انجام شده در

کشورهای غربی، شروع به ایجاد بانک ها و موسسات مالی غول پیکر نموده است و جهانی سازی بازارهای مالی، به یکپارچگی هر چه بیشتر بازارهای سرمایه منجر شده است. آزاد سازی بازارهای ارز، موجب تقویت هرچه بیشتر این روند گردیده است. در این شرایط پول کاغذی با یک کارت پلاستیکی جایگزین شده است و اسناد الکترونیکی جای صورت های وضعیت را گرفته اند. انقلاب ارتباطاتی که از طریق وسایلی مانند فکس، تلکس و نامه های الکترونیکی به وقوع پیوسته، هزینه ارتباطات بین المللی را کاهش داده است. امروزه پس انداز یک کشور می تواند بوسیله یک کلیک موس در کشورهای دیگر سرمایه گذاری گردد و مشتریان در بسیاری از کشورها می توانند در اینترنت بین بانک ها، شرکت های سرمایه گذاری محدود، صندوق های مشترک سرمایه گذاری محدود، صندوق های مشترک سرمایه گذاری و حتی شرکت های تجاری که رقیب هم می باشند به تفحص پردازند. بنابراین دیگر بانک های ایرانی نمی توانند نسبت به پیرفت های اخیر بی تفاوت باشند. آنها باید این توسعه ها را به دقت بررسی نموده و استراتژی های خود را بر طبق آن تنظیم نمایند. به منظور فعالیت در بازارهای جهانی، آنها مجبورند حجم فعالیت های خود را افزایش داده و همچنین پیمان های استراتژیک با بانک های دیگر را شکل دهند. چنین ایجاد ارتباط بین بانک های اسلامی موجود و آن دسته از بانک های متعارفی که علاقمند به انجام بانکداری بر اساس اصول اسلامی هستند، مفید خواهد بود. چنین پیمان های استراتژیک برای هر دو طرف سودمند خواهد بود. در رابطه با جهانی شدن بانکداری و مشکلات و چالش های فرا روی بانکداری اسلامی، تا کنون تحقیقات زیادی صورت گرفته است که در قالب تب و مقالات به چاپ رسیده است. که از مهمترین آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف: آقای مجتهد و آقای حسن زاده در سال ۱۳۸۴ در کتاب پول و بانکداری و نهادهای مالی، ضمن تشریح مبانی بانکداری اسلامی، چالش ها و مشکلات نظام بانکداری بدون ربا در ایران را مورد بررسی قرار داده اند.

ب: هارون، سودین و همکارانش در سال ۲۰۰۴، چشم اندازها و چالش های بانکداری اسلامی در تایلند را بررسی نموده اند و به ذکر یک سری مشکلات مخصوص بانکداری اسلامی تایلند پرداخته اند.

ج: میر جلیلی، سید حسین، جهانی شدن بانکداری و ضرورت های ناشی از آن در بانکداری ایران، مجله نامه مفید، ۱۳۸۱، شماره ۳۱، نیز به بررسی برخی چالش های موجود در بانکداری ایران ناشی از جهانی شدن بانکداری پرداخته اند.

د: کهزادی، نوروز، اثرات پیوستن ایران به سازمان تجارت جهانی در سیستم بانکی، مجله دیدگاه های حقوقی، پاییز ۱۳۷۶، شماره ۷